

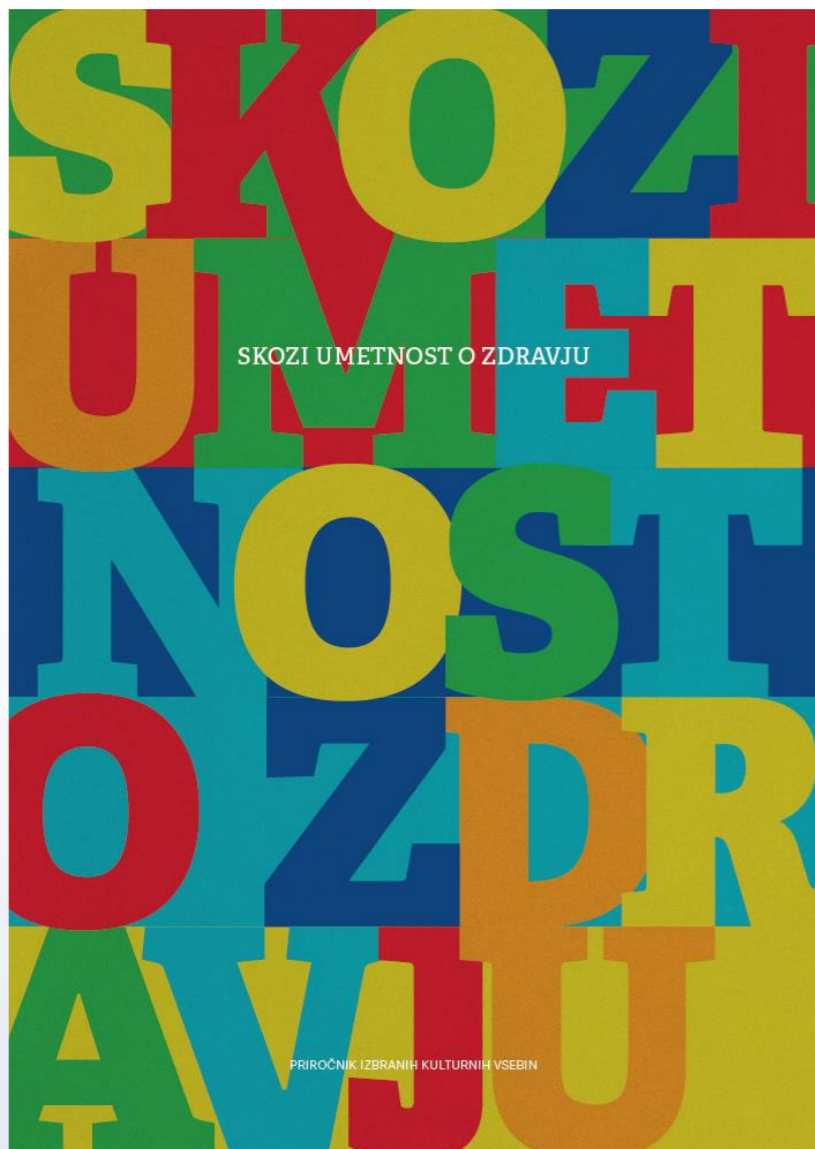
Nacionalni inštitut
za **javno zdravje**

Pogovori z mladimi o zdravju skozi umetnost

NIJZ, april 2016

Dr. Helena Jeriček Klanšček

Dr. Matej Gregorič, Mojca Bevc (grafi)

MINISTRSTVO ZA
KULTURO

MINISTRSTVO ZA
ZDRAVJE

MINISTRSTVO ZA
IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

NACIONALNI INŠTITUT
ZA JAVNO ZDRAVJE

DRUŠTVO ZA ŠIRJENJE
FILMSKE KULTURE KINO

ZDRAVJE IN UMETNOST Z ROKO V ROKI

*„Če se o svojem
doživljanju in razmišljanju
pogovarjamo z drugimi,
lahko v obeh pogledih
rastemo in se razvijamo,
po eni strani v bolj veščih
„uporabnike“ umetnosti,
po drugi pa hkrati v bolj
polno živeče (zdrave op.avtoric)
ljudi.“ (I. L. Matko)*

ZDRAVJE NI (SAMO) BOLEZEN, težave, problemi ...

- = FIZIČNO, DUŠEVNO, SOCIALNO
BLAGOSTANJE
- = DOBRO POČUTJE
- = POSAMEZNIK, KI SE SPOPRIJEMA S
STRESOM
- = PRISPEVA V SKUPNOST
- = REŠUJE SVOJE PROBLEME
- = KI IMA RAZVITE IN URESNIČENE SVOJE
SPOSOBNOSTI IN POTENCIALE

**Vsakodnevne
teme**

ZDRAVJE NI STVAR (SAMO) ZDRAVSTVENEGA SEKTORJA

Izvajanje PZ v šoli (spletna anketa, 2013)

Vzorec: **318 šol** (od vseh 625 šol), kar je **51%** vseh osnovnih šol, srednjih šol in dijaških domov v Sloveniji.

Večina je bilo osnovnih šol (70%), 23 % je bilo srednjih šol, 3 % dijaških domov in 4 % drugo (šole s prilagojenimi programi ter različne kombinacije šol z vrtci in srednjih šol z dijaškimi domovi).

Več kot polovica (57 %) jih je vključenih v Slovensko mrežo zdravih šol.

Glavne ugotovitve raziskave

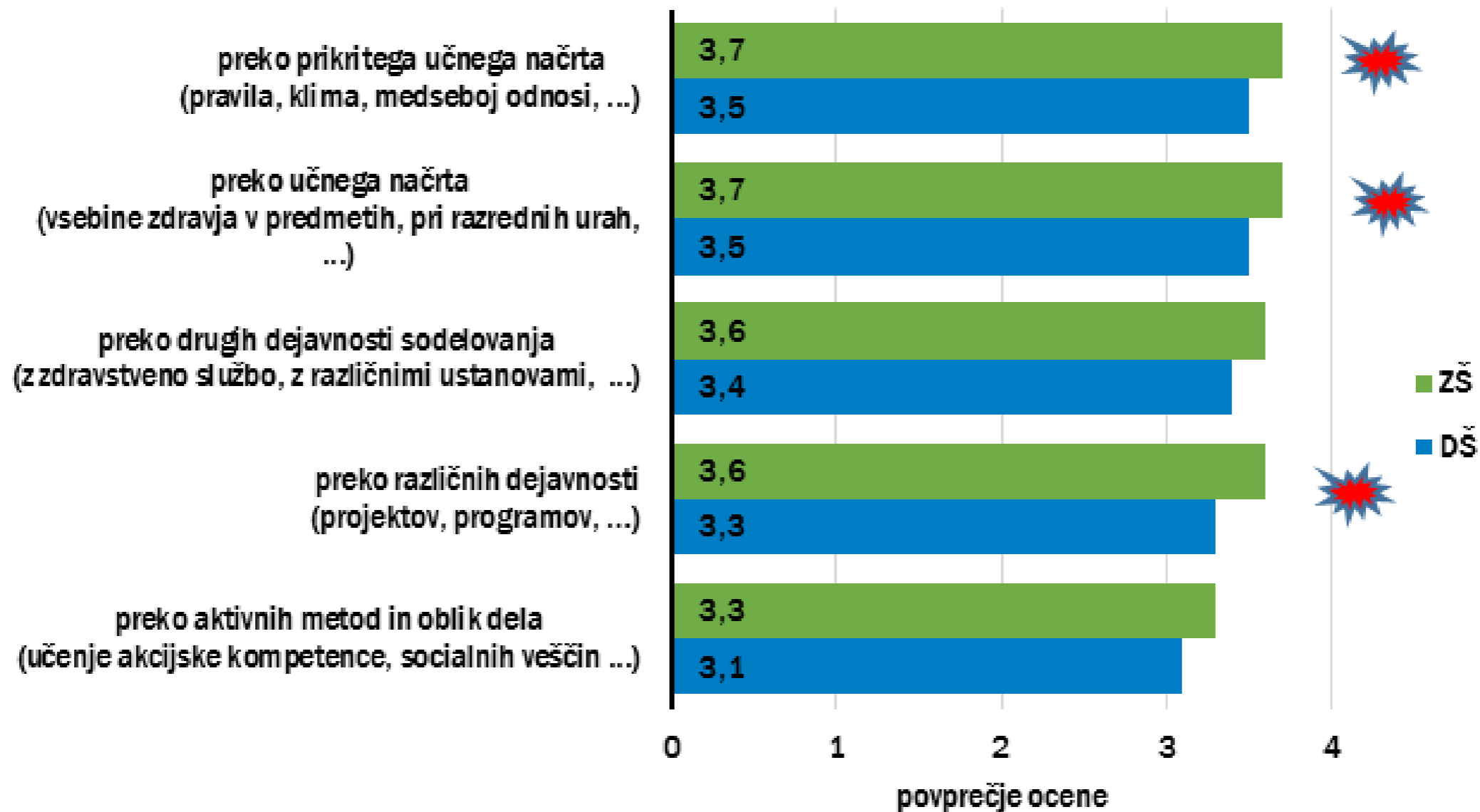
- 65 %** vključuje vsebine zdravja v svoje delo in izvaja določene aktivnosti,
 - 75 %** si želijo sistematičnega usmerjanja in podpore s strani odgovornih inštitucij
 - 57 %** želi več znanja in veščin s tega področja.
-
- Učitelji ocenjujejo kot zelo pomembne:** zdravo prehrano, preprečevanje nasilja, razvoj osebnosti, skrb za pozitivno samopodobo učencev/dijakov, telesno dejavnost in gibanje, ozaveščanje na področju alkohola, tobaka in prepovedanih drog, reševanje problemov, zasvojenosti z novimi tehnologijami.

Vsebinam zdravja šole namenjajo povprečno

- **5,3 ure** na mesec za **učence**
- **2,1 ure** na mesec za **učitelje**
- **4,6 ure** za **starše**

Vrsta šole	Druge šole	Zdrave šole
Število ur/mesec za učence	4,4	5,9
Število ur/ mesec za učitelje	2,1	2,1
Število ur/ leto za starše	3,4	5,8

Dodatno vključevanje vsebin zdravja za učence

Dodatno vključevanje vsebin zdravja za učitelje

vsako leto šola organizira vsaj eno izobraževanje za ves kolektiv s področja promocije zdravja oz. vzgoje za zdravje

3,2

2,7

preko drugih dejavnosti sodelovanja (z zdravstveno službo, z različnimi ustanovami, nevladnimi organizacijami, lokalno skupnostjo, starši ...)

3,1

2,8

preko drugih drugih neformalnih dejavnosti (skupne športne, družabne, dejavnosti ...)

3,1

2,9

preko formalnih oblik izobraževanja in informiranja (konference, izobraževanja, ...)

3,0

2,8

preko strokovnih srečanj, izmenjave izkušenj in primerov dobrih praks z drugimi šolami

2,7

2,3

0

1

2

3

4

povprečje ocene

ZŠ

DŠ

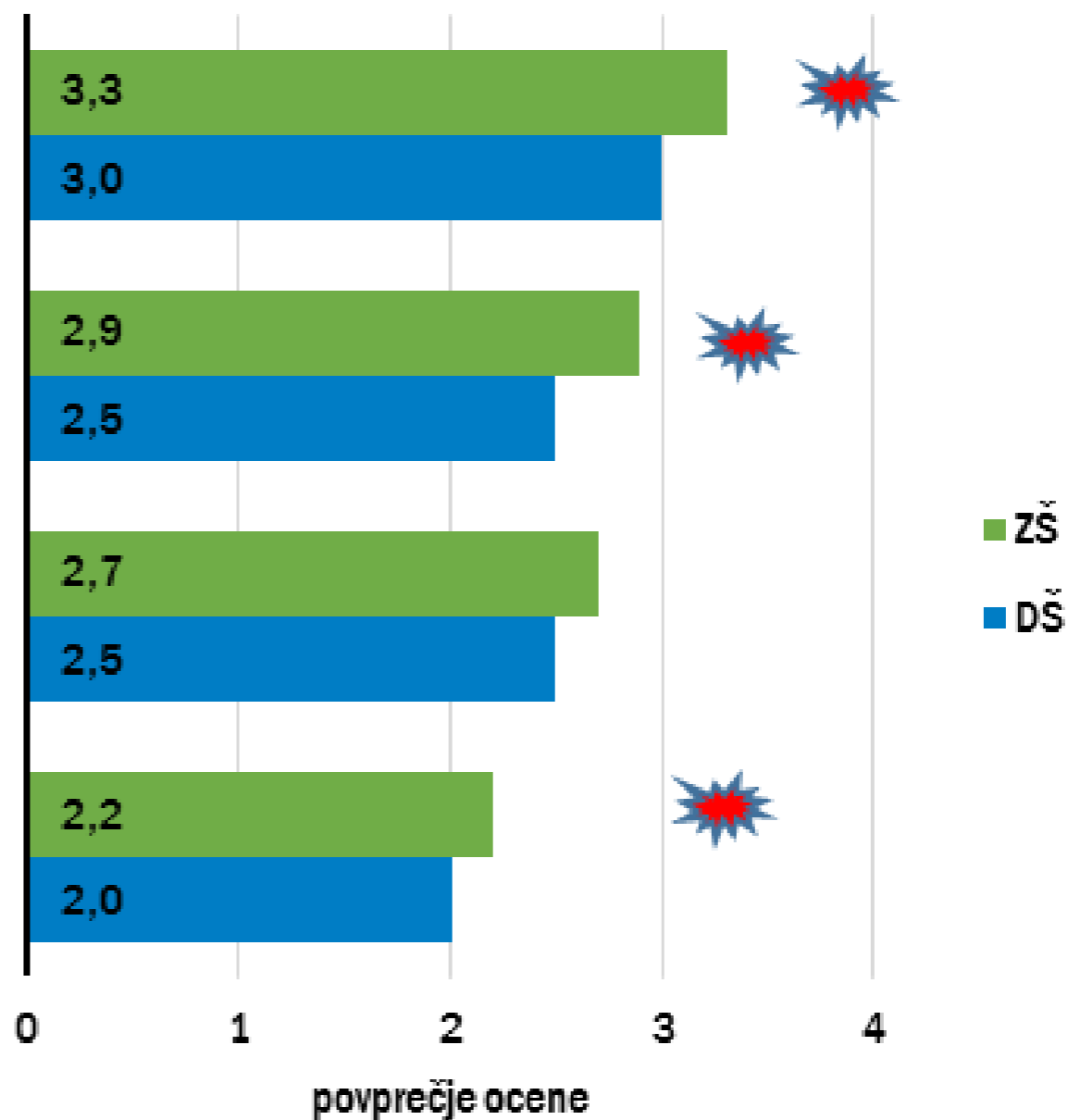
Dodatno vključevanje vsebin zdravja za starše

preko formalnih oblik izobraževanja in informiranja
(roditeljski sestanki, govornice/pogovorne ure,
svet staršev, svetovanje, predavanja ...)

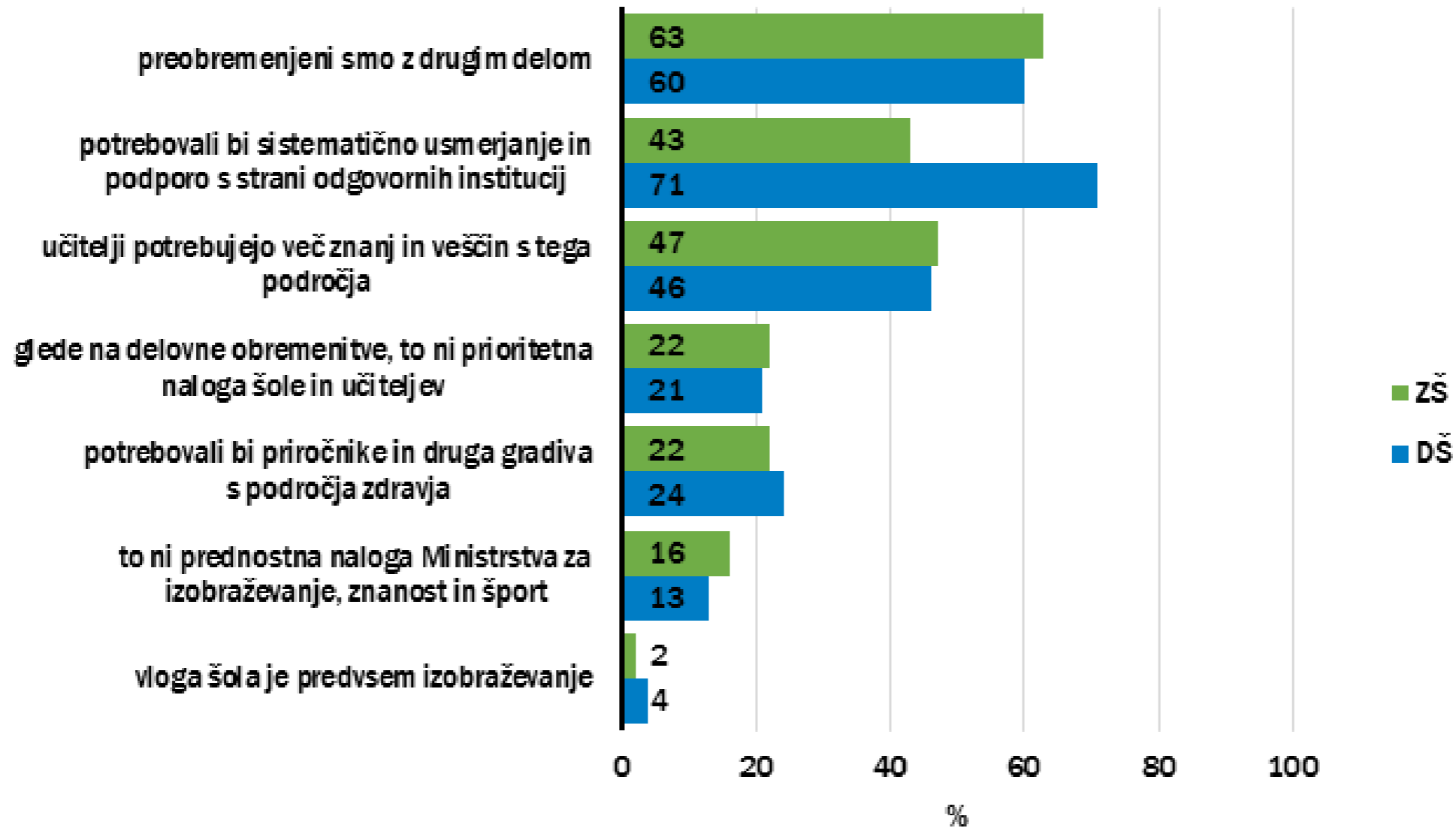
preko neformalnih dejavnosti
(srečanja, praznovanja, obiski, izleti, pohodi,
skupne športne, družabne, kulturne dejavnosti ...)

preko drugih dejavnosti sodelovanja
(z različnimi ustanovami, z zdravstveno službo,
nevladnimi organizacijami, lokalno skupnostjo ...)

preko aktivnega vključevanja staršev v dejavnosti
šole
(vodenje interesnih dejavnosti s področja zdravja
...)

Razlogi za ne vključevanje vsebin zdravja?

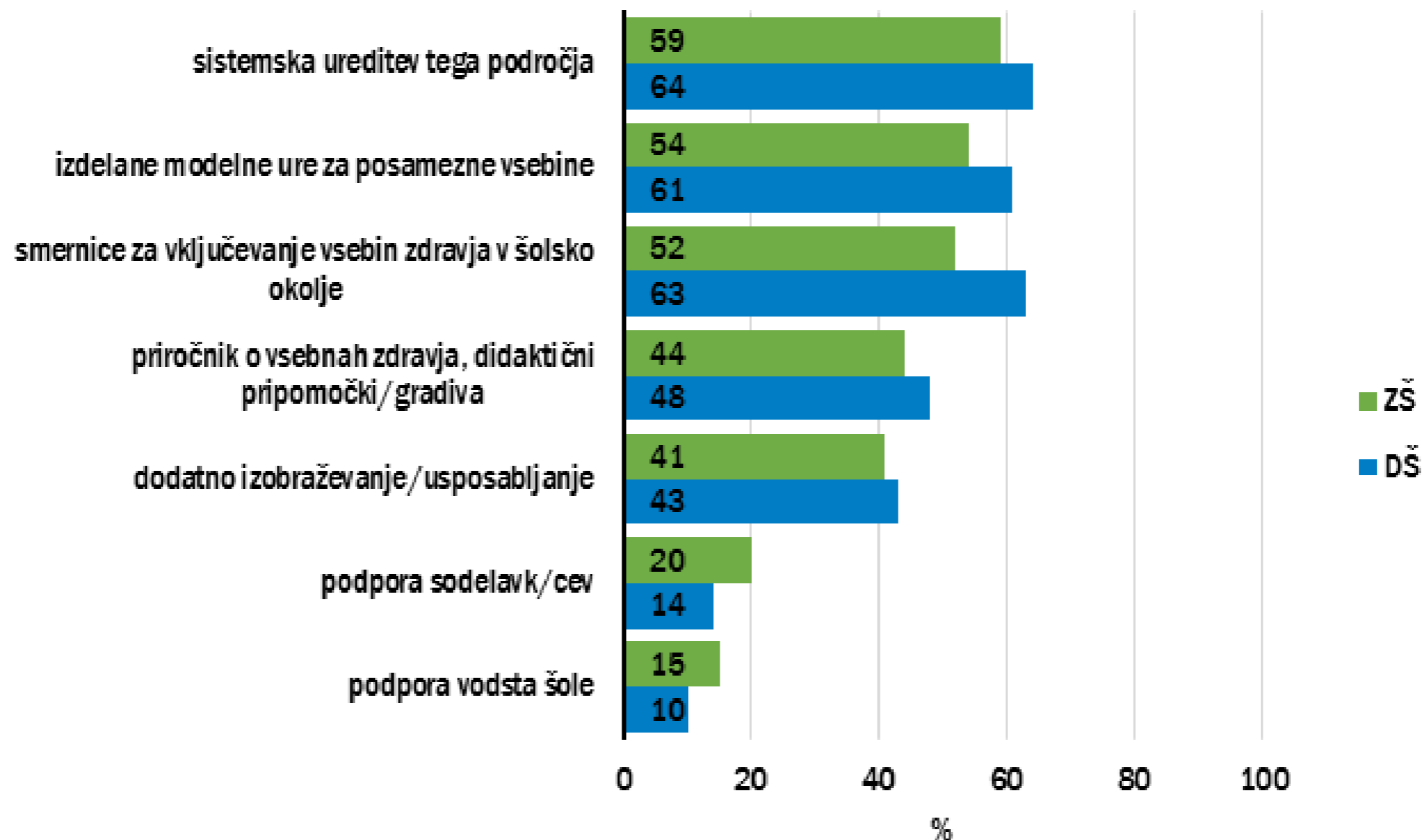
Kaj bi šolam olajšalo vključevanje vsebin zdravja?

- **sistemska ureditev** tega področja (vsebine v kurikulumu),
- **izdelani programi**, modelne ure za posamezne vsebine,
- **smernice** za vključevanja vsebin zdravja v šolski prostor,
- **dodatno izobraževanje** oz. usposabljanje,
- **priročnik** o vsebinah zdravja, gradiva, didaktični pripomočki

Na šolah se največ dela na:

- kakovostnih medsebojnih odnosih, vzdušju ali klimi, večji osveščenosti glede zdravega življenjskega sloga, praktičnih veščinah, odnosu do zdravja ...

Kaj bi šolam olajšalo vključevanje vsebin zdravja?

NAMEN PRIROČNIKA

- Umetniška dela oz. vsebine = izhodišče za pogovore o različnih **življenjskih in zdravstvenih vsebinah**.
- Smernice za pogovore o izbranih **zdravstvenih temah** tudi skozi **umetniške vsebine** in dela, obravnavo določene učne snovi, pri obšolskih dejavnostih.
- Opozoriti na morebitne pasti oz. **strokovne dileme**, ki se pojavljajo, če se lotevamo določenih tem ali zahtevnejših življenjskih problematik na manj primeren način.

STRUKTURA PRIROČNIKA

1. 1.- 5. UVOD
2. SMERNICE ZA OBRAVNAVO
3. VIRI POMOČI

1. UVOD

- Povezanost javnega zdravja in umetnosti
- Rezultati raziskave med učitelji o vključevanju zdravja v šolsko okolje
- Izzivi na področju zdravja otrok in mladostnikov v Sloveniji
- Razvojne značilnosti otrok in mladostnikov

2. SMERNICE ZA OBRAVNAVO VSEBIN ZDRAVJA

- duševnega zdravja
- motenj hranjenja
- zdravega prehranjevanja
- telesne dejavnosti
- zdrave spolnosti
- alkohola in tobaka
- in drog

Struktura poglavja Smernice:

- nanizana vprašanja, ki so lahko izhodišča za pogovore (kaj je in od kod pride hrana na naše police, kaj je aerobna vadba ...)
- uvod v zdravstveno vsebino
- splošne smernice za obravnavo teh vsebin
- izhodišča in usmeritve za pogovore - primeri vprašanj in odgovorov
- priporočeno branje in uporabljena literatura

Primeri nekaterih vprašanj:

- *Kako se pogovarjati o splavu?*
- *Slike in prizori jasno kažejo negativne učinke drog, ali je to učinkovito?*
- *Ali obstajajo sprejemljive meje pitja alkoholnih pijač in kajenja pri otroku ali mladostniku?*
- *Kaj je depresija?*
- *Ali je tudi internet lahko »droga«, ki nas zasvoji?*
- *...*

SPLOŠNE SMERNICE

- Upoštevanje **svojih sposobnosti in kompleksnosti obravnavane tematike.**
- Upoštevanje **razvojne stopnje** otroka in mladostnika.
- Upoštevanje različnih **izkušenj in življenjskih kontekstov** otrok in mladostnikov (npr. težke izkušnje ...)
- Upoštevanje najbolj **ranljivih posameznikov** v razredu
- Upoštevanje, da lahko govorjenje o določenih temah ali **posploševanje**, doseže nasprotni učinke, kot ga želimo (npr. pogovor o drogah = lahko reklama, npr. prekomerno govorjenje o duševnih težavah lahko še poveča stigmo ali da pride do precenjevanja problema – če imajo vsi težave, jih nima smisla reševati ...).

Kako se lotiti pogovora o temah zdravja s pomočjo umetniških vsebin ali del?

- Pedagoški delavec si ogleda, prebere ali posluša določeno umetniško delo in presodi oz. se posvetuje **ali je delo primerno** za učence določene starosti.
- Presodi, **ali je dovolj usposobljen**, da se lahko loti pogovora o določeni tematiki. Če presodi, da ni, lahko izbere drugo delo ali pa poišče strokovnjaka, ki mu lahko pri pogovoru pomaga.

- Učence oz. mladostnike na obravnavo določene tematike ustrezno in temeljito pripravi. **Pred in po branju/ogledu/poslušanju se z njimi pogovori.**
- V pogovoru **spodbuja kritično razmišljanje.** Še posebej je **pozoren na odziv in reakcijo učencev** ter jim nudi varno okolje za izražanje njihovega doživljanja.

3. VIRI POMOČI

Seznam različnih virov pomoči s kontakti za odrasle in otroke, ki so bili preverjeni konec leta 2014 (po regijah).

- spletne strani in svetovanje za osebe v stiski
- telefonske številke
- nevladne organizacije, društva, klubi
- psihiatrične bolnišnice
- specialisti psihiatri, klinični psihologi in psihoterapevti
- anonimni alkoholiki

